

Helsinki 14.3.2018/ra

Dnromme 639/031/2018

EDUSKUNTA

Puolustusvaliokunta

asia: HE 199/2017 vp ym tiedustelulait ja PNE 1/2018vp eduskunnan työjärjestys ym

kuultava: tietosuojavaltuutettu

Pyydettynä lausuntonani toimialaani kuuluvan henkilötietojen suojan osalta esitän kunnioittavasti;

Voimassa olevan henkilötietolain (523/1999) 12 §:n mukaan ns. arkaluonteisia henkilötietoja saa käsitellä, jos käsittelystä säädetään laissa tai joka johtuu välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tehtävästä.

Euroopan unionin tietosuojadirektiivin (2016/680) 8 artiklassa on samansisältöinen vaatimus käsittelyn oikeusperusteesta.

Totean, että nyt käsiteltävänä olevassa lakipaketissa on kysymys toimivaltaisten viranomaisten tehtävistä ja **toimivallasta säätämisestä**.

Viestinnän luottamuksellisuutta valvoo maassamme viestintävirasto, mutta käsiteltävä olevalla esityksellä on merkitystä myös toimialaani kuuluvan henkilötietojen suojan osalta.

Olen arvioinut esitystä erityisesti seuraavilta osiltaan;

A. Kansallinen turvallisuus ja uhka

Ehdotettujen viranomaiselle tulevien toimivaltuuksien käytön tulisi turvata kansallista turvallisuutta. Näin ollen on arvioitava, onko se määritelty esityksessä riittävän tarkkarajaisesti (käsittelyn laillinen tarkoitus).

Lakiesityksessä poliisilain muuttamisesta on ehdotetut uudet toimivallat sidottu 5a luvun 3 §:ssä määriteltyihin kohteisiin (11 kohtaa).

Ehdotetussa laissa sotilastiedustelusta toimivallan käytön tarkoitus on sidottu (3§) puolustusvoimista annetussa laissa säädettyihin puolustusvoimien tehtäviin.

Keskeiseksi kysymykseksi nousee, miten tunnistetaan kansalliseen turvallisuuteen liittyvä uhka. Tämä kysymys on sotilastiedustelun ja siviilitiedustelun osalta ratkaistu hallituksen esityksissä eri tavoin (siviilitiedustelun osalta kts esitetty 7 §).

B. Tehokkuus ja suhteellisuus

Kysymystä haetun toimivallan käytön tehokkuudesta ja suhteellisuudesta on käsitelty hallituksen esityksissä. Olennaista niiden osalta on, että ne joutuvat myös tiedusteluvaltuutetun ja eduskunnan tiedusteluvaliokunnan tarkastelun kohteiksi.

C. Kohteen oikeuksista

On mahdollista, ettei tiedustelutoimivaltuuksien kohde tule itse koskaan tietämään joutuneensa esim. telepakkokeinojen kohteeksi. Osaltaan tätä oikeusturvaongelmaa lieventää kansalaisilla oleva oikeus kääntyä tiedusteluvaltuutetun tai tietosuojavaltuutetun puoleen.

D. Hankittujen tietojen tallennus

Nyt käsiteltävänä oleviin hallituksen esityksiin ei sisälly ehdotuksia valmisteilla oleviksi laeiksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa tai vastaavaa esitystä puolustusvoimien osalta. Niiden taustalla on puolestaan mm. Euroopan unionin tietosuojadirektiivistä (2016/680) aiheutuva implementointitarve. Näin ollen pelkästään nyt käsiteltävänä olevien hallitusten esitysten pohjalta ei ole mahdollista saada kokonaiskuvaa ko. viranomaisten henkilötietojen käsittelystä.

E. Tietojen muu käyttö

Edellä mainitulla muuta lainsäädäntöä koskevalla havainnolla on sotilastiedustelun osalta merkitystä, koska henkilötietojen luovuttamisesta muulle viranomaiselle säädettäisiin vielä valmisteilla olevassa laissa.

Siviilitiedustelun osalta totean, että asiaa koskeva esitys uudeksi 44§:ksi on melko sekava. Sen eräs lopputulema on, että tiedustelutoimivaltuuksilla saatua tietoa voidaan käyttää sellaisten rikosten estämiseksi, josta säädetty rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Tällaiset rikokset ovat kuitenkin melko harvinaisia rikoslaissa.

F. Parlamentaarista valvonnasta (PNE 1/2018vp)

Tarkoituksena on perustaa eduskuntaan tiedusteluvalvontavaliokunta. Kannatan esitystä.

Olen arvioinut esitystä seuraavat perusteet huomioon ottaen;

1. itsenäisyys
2. toimivalta
3. resurssit
4. rekisteröityjen oikeuksien turvaaminen
5. avoimuus

Valiokunnan itsenäisyyttä voidaan arvioida mm. jäsenten valintamenettelyn ja siinä käytettävien tietojen perusteella.

Toimivallan arvioimiseen liittyy mm. valiokunnan tiedonsaantioikeus suhteessa sille kuuluviin tehtäviin ja sen oikeus oma-aloitteisiin toimiin.

Resursseihin liittyy paitsi määrälliset myös laadulliset resurssit, ei olisiko valiokunnalla riittävä osaaminen käytettävissään.

Rekisteröityjen oikeuksien osalta arvioitavaksi tulee, tukisiko valiokunta tiedustelun kohteeksi joutuneiden henkilöiden oikeuksien toteutumista.

Avoimuuteen liittyy erityisesti eduskunnan ulkopuolisten tahojen ja ennen kaikkea yleisön riittävä tiedotus.

Mielestäni olisi huomioitava riittävän teknisen osaamisen varmistaminen valiokunnan käyttöön. Samoin valiokunnan tulisi olla mahdollisimman avoin yleisöön päin.

G. Tiedusteluvaltuutetusta

Arvioin myös tiedusteluvaltuutetun asemaa ja valtuuksia F-kohdassa esittämäni kriteerien pohjalta.

Tällöin esille nousee kysymys valtuutetun oikeudesta olla läsnä tuomioistuimessa. Mielestäni hänellä pitäisi ehdottomasti olla myös ainakin jonkinasteinen väliintulo-oikeus lupa-asian käsittelyssä tuomioistuimessa.

Olisi myös syytä seurata erityisen tarkasti valtuutetun resurssitilannetta.

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Postiosoite:
PL 800
00521 Helsinki

Käyntiosoite:
Ratapihantie 9, 6 krs
Helsinki

Puhelin:
029 56 66700

Telefax:
029 56 66735

s-posti:
tietosuoja@om.fi

kotisivut:
www.tietosuoja.fi